

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden Mártzius' 11-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

Hogy miképpen álljon a' Portugalliai Királyi seregek és az Artigas Insurgensei közt folyó verekedéseknek dolga; a' Portugalliai önként-válaskozottak' Generál-Adjutánsainak a' Santa-Terezánál lévő táborban költ következendő két hivatal szerént való tudósításaiból láthatni: — I. Sept 13-án 1816. — Szerentsém van az ő Felségével lejendő közlés végett, Excellentiádat tudósítani, hogy egy, 30 emberből álló vigyázó tsapatunk, 5-ikben reggel az ellenségtől megtámadtatott, 's egy Hadnagy, még két emberekkel elfogattatott. Ennek hire értésemre esvén azon nap' dél után 4 órakor, két vadászkompaniával 's egy hat fontos ágyúval elindultam, 's 6-kban estveli 6 órakor Castillos-Chicosba megérkeztem. Az ellenség azonnal megfutamodott, 's tsak Rochánál állapotván meg; ott 400 emberrel, többnyire erőszakosan katonának fogott parasztokkal, helyt állott; de a' kik tüstént futásnak eredtek, mihelyt látták, hogy néhányan közülök elestek. — II. Ugyanonnán Sept. 28-án 1816. — Szerentsém van jelenteni, hogy az ellenség egy nevezetes tanyát Don Carlos mellett, katonával megrakván, 's vagy két vigyázó tsapatot Chafaloténál hátra hagyván, két ötvenötven emberekből álló csoportokkal Langada-grandeig előre nyomult. Én tehát 22-dikben éjjel Souza Májort 80 emberekkel az ellenség mozgulásainak szem-

ügyen való tartására elküldöttem; 's egyszersmind vagy 30 lovasokkal a' Castillosi tanyának segítettésére elindulván, oda 24-ikben megérkeztem, a'hol a' Májortól azon tudósítást vettem, hogy az ellenség Chafaloténál tökéletesen megverettetett, 's néhány elesteket és sebesekeket hátrahagyván, vissza vonúlt, a' mit a' Májornak az ellenségre tett hirtelen való rárohanása okozott. Az ellenség Frantzia puskákkal, 's Anglus kardokkal volt felfegyverkezve. Egnéhány száz lovat, fegyvert, 's bútörökat kaptunk. Az ellenségtől igen sokan szöknek, mivelhogy nagyobb részint erőszakkal fogott parasztok."

Egnéhány főbb rangú, déli Amerikai Insurgensekről ekképpen szóllanak a' Fr. Ujságok: — Bolivar Simon egy gazdag birtokos, kihez az ő szabadság' ügyében eleitől fogva kimutatott hathatós munkálódásáért, és nagy tapasztalásáért, minnyájan tellyes bizodalommal viseltetnek; nemes gondolkodású férjfi; kár, hogymint mondják, felette nyakas feltett tzeljának elérhetésében. — Victoria, második fő vezér Bolivár után, régi nemzetségből származott, elragadó szóllású, 's nagy hadi és politikai tudományú ember. — Arismondi, egy Mulatte, igen elmés ember, akár melly kedvetlen történetekben is tud magán és az emberein tüstént segíteni. Ennek a' fejére Morales, mint mondják, jutalmat tett ki. — Mac-Gregor Skotiai fiú; mérész, nagy lelkű és pal-

lérozott ember, de kevély. A' Frantziák ellen való háborúban Spanyol Országban szolgált. — Morino, annakelőtte közkatona volt, minthogy minden vidéket igen jól esmér, ennél fogva, az ellenségnek, apróbb tsatázásokban már igen sok kárt tett. — Toledo, egy igen derék, és ember szerető tiszt. A' Revoluzió elején Lieutenant volt Mexikóban. Sokáig vonakodott a' Reszpublikához állani, de azolta annak igen hasznos szolgálatokat tett. — Urdenate Peruviai fi, derék vitéz, 's főbbképpen a' hegyek között való hadakozásokban, szerentsés. — Bermudez, született Spanyol; tsak a' születése oka annak, hogy eddig fővezérré nem lett. Már régólta szolgál, a' déli Amerikai hadi seregeknek nagyobb részét ő organizálta, nagy hadi talentomú ember. Sok Spanyol Szökevény van az emberei közt. — Mowagas, Roxas, Soubllette, Pyar, Forraz 's a' t., alsóbb rangú vezérek. Forraz, ennekelőtte az Andalusiai Huszároknál, témérdek nagy erejéért és bátorságáért híres volt; 's onnét által szökött. Monagas nagy tudományú; Pyar nagy bátorságú ember. — Németek, éjszaki Amerikaiak, 's Frantziák is számosan találtnak ezen insurgensek közt, kik megkülömböztetéssel viselik magokat. Egy Frantzia seb-orvos a' gyógyítás módját, 's egy Hassiai Kapitány az ágyúzó sereget, ottan Európai lábra állították.

Artigas, születésére nézve Spanyol országi fiú, mint tiszt a' Spanyol armádnál szolgált; sok hasznát vette a' Spanyol országlószék nevezetesen az ország' belső részein lévő hegyek 's barlangok között lap-pangó haramia csoportoknak üldöztetésében 's öszszefogdosztatásában, kiknek ő, mester-ségeket 's életek' módját akkor jól kitanúl-ván, most maga veszi hasznát. Most ő éppen ilyen Gerillás hadat folytat a' Portugallusok ellen. Éppen nem barátja a' Buenos-Ayresi Országlószék' systemájának, minthogy a' Reszpublikai országlás'

módját nem szenvedheti: nints is semmi köze Buenos-Ayreshez; sőt nem régen történt, hogy néhány embereket, kik a' La-Platának azon a' partján laktak, a' hol Montevideo van, leöldösztetett 's házai-
kat elpusztította, megtudván, hogy a' Buenos-Ayresiekkel tartanak. Egy szóval ő Egyedüluralkodó szeret lenni. Mikor nem régen a' Brasiliai, Rio-Grande-i tartományokra betsapott, egy proklamátziót szórt széllyel, melyben a' rabszolgáknak szabadságot hirdetett, 's közönségessé tette, hogy az ő országának természeti határait, délre a' La-Plata, Északra a' Rio-Grande teszik.

A' Buenos-Ayresből jött legújabb levelek semmi nevezetes új történetről nem emlékeznek. Úgy látszik, hogy az Országlószéknek egész figyelmetességét, Chilenek a' maga részére való hódíthatása foglalta-el. A' célzás, ha tökéletességre mehet, nem kiti a' kereskedésre nézve. Szép dolog lenne az egygyik tengerpartól fogva a' tulsóig, szárazon vizen való közösülést nyitni. Céljának végrehajtására kettős expeditziót rendelt-ki az országlószék; egygyet a' tengeren mást a' szárazon, hogy egy kézre dolgozzanak. A' szárazon, mint már említettük, Gen. San Martin küldetett-el 4000, jó fegyveres, jólgyakorlott, 's jó ruhás emberekből álló sereggel. Ennek fő hadiszállása Mendozában, Buenos-Ayrestől napnyúgotfelé, 350 mért-földnyire, a' Kordillera hegyek' tövében van. Hogy az alatt, míg San-Martin Chili felé dolgozik, a' Királyi seregek oldalfélt, Peruból, be ne tsapjanak: Generalis Belgrano, Tucuman mellett helyheztette magát állásba, a' melly város 500 (oda való) mértföldnyire esik, észak és napnyúgot között, Buenos-Ayrestől.

A' mi ezen lenni-akaró új országnak Statistikáját illeti, erről még kevés jött-ki. Eddig úgy irtak rolla, mint ha tsupa Reszpublikává akarná magát formálni: de az újabb levelekben olvassuk, hogy so-

kak találhatnak a lakosok közt is, 's még többen a katonák közt, a kik inkább hajlanának egy sarkalatos Constitúció által megszorított Monarkhiai uralkodáshoz. Ezen utólsóknak, hogy azok között, kik az uralkodásra legérdemesebbeknek lenni tarthatnak magokat, semmi meghasonlás ne támadjon, ott jár az eszék, hogy a régi, egy-ügyü időkben uralkodott Inkák közzül valamelyiknek még meg lévő familiájából váloszszanak Királyt magoknak. Hogy az egyáltalában való függetlenséget már rég' kihirdette az országlószer, tudjuk. Sőt kihirdettek ezt a tartományok, mellyekből a Státus reformáltatott, különkülön is. Azóta, hogy e történt, mindenek jobb rendel látszanak folyni. Az ideigóráig való országlás még most tsak két ágakra van oszolva: egy Congressusra és egy Igazgatóra. A harmadik, melly a Törvénytevő Hatalom volna, még nem áll-fenn, miathogy: *inter arma silent leges*. A Congressus, még most is az országnak legbel-sőbb részén, Tucumanban tartja üléseit, a hova bátorságnak okáért még eleinten ment volt: az Igazgató pedig, kinek kezében a betöltető hatalom van, Buenos-Ayresben lakik, a hova idővel a törvényhozó hatalom is által fogja Tucumanból tenni a maga lakását. A mostani Igazgatónak neve Don Juan Puyerraydon. Azt mondják, hogy okos ember; jól folytatja foglalatosságait. A Státus, 13 tartományokból van most eleinten formáltatva, kiknek követeik a Függetlenség' Aktáját aláírták, úgy mint: Buenos-Ayresből 7, Kordovából 3, Charcasból 3, Tucumanból 2, San Juanból 2, Santiagodestroból 2, Saltából 2, Caramarcából 2, Mendozából 2, Juiny városa és vidéke' részéről 2, Mizque' részéről 1, La Riviából 1, Chichasból is 1, Követek; egy fő 's egy Vice-Elölülövel, 's három Titkokokkal egyetemben. — Megjegyzik, hogy a 30 Követek közt 16 Doktor találhatik. (Ott talám ingyen és minden Rigorosum Exa-

men nélkül osztják a Doktori Diplomákat.

Nagy Britannia.

London. — A Februarius 7-dikén tartott ülésben megtette Lord Castlereagh abbeli lépését, melynél fogva ő egy 21 Tagokból álló Financziái-Biztosságnak rendelését javallotta, nem tsak a közelébb lefolyt, hanem az előbbeni Esztendei jövedelmeknek és kiadásoknak is meg vizsgálására, és a következő 1818, és 1819. Esztendők szükségének felszámlálására. — Ezen alkalmatossággal előadta a Lord a folyó Esztendőt illető kiadásoknak laistromát, azon költségsztükítésekkel együtt, mellyeket az Igazgatás a Státus' némely költségeire nézve szándékszik meg tenni. Az e szerént megkiméllendő summa hetedfél millió font Sterlingre (60 Millió jó pénzre) megy. Az Ármádia, melynek száma a múlt esztendőben a Frantzia Országban, és napkeleti Indiában lévő seregekkel együtt 149,455 főre ment, 25,743 fővel kevesebbítettne meg ezen plánuszerént. Az 1817-esztendei rendkívül való költségek körül belől így jegyeztettek fel:

	font Sterling
az Ármádiára való kiadás	- 793,000.
Rendkívül való Költségek	
az Ármádiára	- - - - 1,300,000.
az Artilleriára	- - - - 1,246,000
A' Tengeri Hadi erőre	- - - 6,397,000
Elegyes költségek	- - - 1,500,000
	<hr/>
Summa	18,373,000.

Irtuk volt, hogy a Ministerek bizonyos irásokat vittek vala Febr. 3-dikán a Parlamentum' két házaiba, ajánlván, hogy ezek azokat adják titkos biztosságok' eleibe megvizsgálás végett, mivelhogy azt mutatják ezen irások, hogy az országban veszedelmes özszeesküvések légyenek munkába vétettetve. A felső ház 11, az alsó 21 tagokból álló biztosságot rendelt vala ki az irásoknak megvizsgálására. A felső házban

Febr. 18 - dikán, az alsóban 19 - dikén olvasták-fel a' biztosságoknak Orátoraik az ő vizsgálódásaik' resultatumát. Itt következik, mint Angliának historiájában igen nevezetes Akta, mint kettő, a' felső házbéli tsak summásan, az alsóbéli bővebben: —

D). A' Felső ház' biztossága' vizsgálódásainak resultatuma;

„A' biztosságot ezen irásoknak megvizsgálása meggyőzte affelől, hogy özszeeskűvés volt munkába vétetve, oly célzással, hogy a' fennálló Országlószék egy közönséges feltámadás által felfordittassék, 's helyébe a' pusztításnak közönséges systemája állittassék-fel. Ezen Felsőházi biztosság által felfordított állapotot itt Londonban a' múlt őszön külömbkülömb titkos tanátskozások tartattak, a' mellyekben külömbkülömb plánumoknak meghányásvetése után végrezetre meghatározott, hogy a' Spafielden népgyűlés tartattassék, reménlén, hogy ennek alkalmatosságával kitanúlhatják, hogy melly számos legyen a' vélek tartó 's hozzájuk hasonló indulatú emberek' serege, 's azt is gondolták, hogy ezen mező igen alkalmas fekvéssel bír, arra, hogy a' nyúghatatlanok innét a' Cityre, a' belső városra, beüthessenek. Illy célzással proklamátziókat széllesztettek-el az alsó sorsú 's kiváltképpen az időnek mostohasága miatt inséget szenvedő lakosok között, kiket büns törekedéseiknek végrehajtására legalkalmasabb eszközöknek gondoltak lenni. Azon proklamátziókban, mellyek Oktob. 1 - ső napján elszéllesztettek, effélek mondtak: —“

„Fegyverre Britannusok! Minden kard és puskasínálóknak 's zállogos házaknak boltjaikat, a' hol tsak fegyver találtatik, törjétek-fel. Nem kell a' gabona' árának nevedése! Nem kell a' Régens! Nem kell Cestlereagh! Le a' fejekkel! Nem kell lenek a' Státustisztviselők! Nem kell a' tized! Nem kell a' nemzeti adósság! Nem kell lenek a' taksák, a' Püspökök, mind szükségtelen portékák! Az egész Ország Lon-

dontól várja a' jeladást, hogy fegyverhez kapjon. Legyetek álhatatosok: külömben örökre rabszolgák fogtok maradni! Most, vagy soha se'! — N. B. Még több ilyen nyomtatott czédulák fognak köztetek, további útasittatás végett kiofztatni, mihelyest módleszen reá.“

„November' 24 - dikén ezek olvastattak egy nyomtatott czédulán, melly az utzák' falaira volt raggatva: — „Nagy Britannia'nak mostani állapotja: Négy millió ember inséget szenved; négy millió tsak tengődik (teng-leng); másfél milliónak szüntelen az a' félelem forog elméjében, hogy inségre juthat; félmillió fényes dobzódaiban buburékol!!! A' mi Irlandiai atyánkfiai inségben élnek. A' nyomoruság legnagyobb mértékre hágott. Ennek tovább így menni lehetetlen. A' halál fokakra nézve enyhülés lenne. A' kevélység, bolondság, és a' bűnök juttattak bennünket ezen veszedelmes állapotra: tsak egyedül az álhatatosság 's egyenesség tarthatják-meg a' hazát.“

„Úgy látszik, hogy a' Spafielden Dec. 2 - dikán tartott gyűléseket határozták volt a' gonoszok, plánumjoknak végrehajtására. A' fogházakban találtató embereket czédulák által tudósították, hogy a' nevezett napon minnyájan ki fognak szabadulni 's fegyvert fognak kapni; jovasalták nekik, hogy osztán három színű nemzeti kokárdát szerezzenek 's tegyenek-fel, 's a' legvéresebb eszközökkel való éléstől se' irródzanak, tsak a' cél el lehessen érni. Meghatározták vala, hogy a' katonakajbákat mind felgyujtassák, a' Bankóra 's a' Tower várára reá üssenek, a' dőfő szerszámok 's egyéb fegyverek kézben állottak, a' vezérek kiválosztatva, 's a' helyek, a' hol a' támadásoknak kezdődni kellett volna, meghatározottak voltak. A' katonáknak eltsabittatása külömbkülömb strázsa-helyeken megpróbáltatott. Az első és második Spafieldi gyűlések (Nov. 15 - dike és Dec. 2 - dika) között lefolyt napokban,

a' lázszasztók a' klúbokban 's egyéb közön-
 séges házakban szorgalmasan megjelentek,
 's halgatóik elméjét feltüzelték és elkészít-
 tették, hogy majd a' gyűlés' napján hasz-
 nokat vehessék. Azon emberek, kik a'
 klúbokban a' nép' felingerlése végett ek-
 képpen széllyel jártak, éppen azok voltak,
 kik a' Spafieldi második gyűlésben fegyve-
 resen, munitzióval, három színű zászlók-
 kal, hasonló kokárdákkal 's egy oly zász-
 lóval jelentek vala meg, mellyen ilyen
 írás olvastatott: A' vitéz katonák a' mi
 atyánkfiai, bánnyatok szépen vélek! —
 A' Spafieldi gyűléskor elő fordúlt pusztitá-
 sok 's egyéb erőszaktételek nem történet'
 hanem meggondolás' munkái valának. Tsak,
 nem remenlett kornyülállások tettek en-
 nek ekkor gátat, de a' gonoszok még nem
 hagyták-fel ezzel. Külömbkülömb klúbok
 az országnak sok részein tudták Dec. 2-di-
 kán a' fő városban folyó erőszakos dolgo-
 kat, 's ezeknek kimenetelén építettek re-
 ménségeket. A' támadás' plánuma legné-
 pesebb fabrikásvárosainkra kiterjesztetett.
 Ha az özszeesküdtek plánuma Londonban
 elsült volna, egész országunkra kiterjedett
 volna a' támadás. Most már tsak a' vára-
 kozást jóvalják a' lázszasztók, addig, míg
 az országot organizálhatják, melly kifeje-
 zés tsak azt teszi az ő nyelveken, hogy vá-
 rakozni kell addig, míg a' Parlamentum'
 reformáltatásának színe alatt, a' klúbok az
 országban mindenütt organizáltak, a'
 nép' salakjának közönséges pusztítás ígér-
 tetik 's ekképpen a' legkétségbeesőbb pró-
 batételekre felingereltetik. Olyan klúbok
 's egyéb társaságok, a' hol efféle tudomány
 predikáltatik, nem kevesek vannak. Főb-
 bek köztök a' Hamden klúb 's az Egygye-
 sülés (Unio) társaságaik. Ezek, még kü-
 lömben egyenes gondolkodású embereket
 is eltsábitanak a' Parlamentum' reformálta-
 tásának színe alatt. De, még fővebb személyt
 jádzanak ezek között az úgynevezett Spen-
 cean - Philantropisták. Egy ilyen

klúbban érlelték-még a' Londoni lázszasztók
 a' magok' plánumjokat. Ezen klúbnak tse-
 kélység a' Parlamentum' reformáltatása;
 feljebb jár ennek a' célja, úgy mint a' kö-
 zönséges pusztitáson, melynek más nevet
 ad: Némely vidékeken, mint Leicester,
 Nottingham, Mansfield, Derby, Chesterfi-
 eld, Cheffield, Manchester, Birmingham,
 Norwích, Glasgow, tsak nem minden fa-
 lura kiterjed ez a' klúb. Az embereknek
 pusztitással való ketsegtetése mellett az ijeszt-
 getésnek is hasznát veszi ez; rettentő mó-
 don fenyegetődzik azok ellen, a' kik belé
 állani nem akarnak: azokat pedig, a' kik
 beállanak, irtóztató esküvés által köti-le a'
 titoknak megtartására. Ennek minden ta-
 nátskozásai, végzése, szóval folynak; pa-
 pirosra semmit nem irat. A' klúbnak egy-
 mástól távol lévő ágai, egymással nem le-
 velezés, hanem követek, missionariusok
 által közlik dolgaikat. Célzása az, hogy
 az egész Országlást, 's az egész társasági
 rendet, minden erköltsi és religiói tudomá-
 mányal egyetemben, felforgassa. Az özs-
 szegyülekezések késő éjjelesnek. Lázszas-
 tó beszédek tartatnak benne, 's kivált
 Londonban még gyalázatos és istenkaromló
 éneklésekre is rá kezd a' társaság a' tanáts-
 kozások után. Lázszasztó irások nyomtat-
 tatnak 's ingyen osztatnak-ki. A' Regens
 Princznek megtámadtatása szomoruan bi-
 zonyítja, hogy melly nagyon gyökeret ver-
 tek már ezen klúbnak principiumai a' nép
 közt. Ha a' szentséges személyek erántva-
 ló tisztelet így megtapodtatván az efféle
 bünsételek megengedtetnének, könnyű lát-
 ni, mi következne belőlle. Kinyilatkoztat-
 ni mérészlik közönséges módon, hogy ha
 a' beadott kérelmeket a' Régens Princz be-
 nem tölteti, így a' Fejedelem minden alatt-
 valók hűségéhez való jussát elvesztette. Még
 azzal a' mesterséggel is élnek ezek a' tár-
 saságok, hogy gyűléseiknek tartását oly-
 korolykor félbe szakasztják, 's ezen idő-
 közben a' nép' elméjét nyúghatatlanoktat-

ják 's további intézeteikhez hozzá készítik. Az is ezen klúbnak czélsása szerént törté-
nik, hogy az Ország' külömbkülömb 's egy-
mástól távol levő részein, azon egy napon
tartatnak gyűlések, azért, hogy a' katonaság
ne lehessen illendő erővel mindenütt
jelen. Ezt az állapotot, nagy kártól és ve-
szedelemtől való félhetés nélkül ekképpen
megszervenvedni, a' biztosság' itéleteszerént
nem lehet; és noha a' biztosság ezen ház-
nak, valami meghatározott jóvállással, hogy
ily körülmállások között mit kelljen tenni,
eleibe vágatni nem akar, annyit kinyilat-
koztatni mindazonáltal tsakugyan köteles-
ségének tartja, hogy most a' közönséges
tsendességnek 's a' minden rendű és rangú
nép' boldogságának fenntartathatására, to-
vábbi eszközöknek elővettetése szükséges,
mint a' mennyire a' most fennálló törvé-
nyekkel megegyezőleg kibotsátkozni le-
hetne."

Elvégződven ezen előadásnak olvasta-
tása, Minister Lord Liver pool azt pro-
jektálta, hogy a' biztosság' jóvállását 21-
dikben vegye a' ház fontolás alá. — Lord
Grosvenor azt mondotta, hogy ő re-
ménli, hogy minekelőtte a' ház a' bizto-
ság' jóvállását fontolás alá venné, előbb kö-
zölni fogja véle azon dokumentumokat,
mellyeken a' biztosság ezen előadásban a'
maga erőssítetéseit fundálta, mert akár-
melly tiszteletet 's hitelt érdemlő tagokból
állott is az, a' száma ezeknek tsakugyan
igen kevés (csak 11) volt. Már ki van nyi-
latkoztatva, hogy a' most fennálló törvé-
nyek elégségesek a' nyughatatlankodóknak
megzabolázására. Egyéberánt az országnak
azok legnagyobb ellenségei, kik a' tsak bi-
zonyos részben uralkodó békételenkedésből
az egész ország' szabadságának megkárosít-
tatására, alkalmatosságot vesznek. — Mások
másképpen vélekedtek, azt is erőssítvén
egyebek között, hogy a' tsak a' biztosság'
tettzésétől függ, hogy közöljön-e valamely
dokumentumokat, vagy ne'. — Végre meg

határozottatott a' Lord Liver pool jóvállá-
sa, 's a' tagok meghivattattak, hogy 21-
dikben ezen fontos tárgyfelett való tanátsko-
zásra gyülekezzenek. — Lord Grey elő-
re jelentést tett, hogy ő ekkor a' biztosság'
jóvállásának ellene fogja magát szegezni.
— (Ezen tikkelynek folytatása a' jövő Ku-
rirban következik).

Sok irkálásra szolgáltatott a' Londoni
közönséges leveleknek, a' London városa
Westminster nevű részébeni választó
polgároknak, mellyet ők Major Cart-
wrightnek előlülése alatt Febr. 13-ikán
tartottak, 's a' melyben a' Régens Princz-
hez, az ő Kir. Hertzegsége' Jan. 28-dikán
történt megtámadtatására nézve, egy bán-
kodó levelet készítettek. A' levél' elején
a' magok ingadozás nélkül való hűségekről
teszik bizonyossá ő Királyi Hertzegségét.
Az ő Kir. Hertzegsége ellen elkövetett méltatlanságot
annyival inkább sajnálják, 's
azon annyival inkább bánkodnak és kese-
regnek, hogy a' dolog éppen Westminster-
ben, az ő városokban történt. Azután ek-
képpen fejezik ki magokat: —

„Mi nem akarjuk azoknak czélsáit
kat vizgálni, kiknek indító okaik lehetnek
arra, hogy a' történt dolgot Felsőbántó
bűnnek, gyilkolásra való czélsásnak, ne-
vezzék. Mi örvendünk, hogy ezen felté-
telnek megvalóságosittatására telyességgel
nintsenek bizonyságok, annyival is inkább,
hogy a' mi Kir. Hertzegséged' élete eránt
viseltető ohajtásaink éppen oly hathatósok,
mint annak kívánása, hogy az Anglus nép
egy ilyen elintézéssel készült gyilkosság'
plánumával való vádból kimosattathassék.
Mi, K. Hertzegségednek azt a' lövést, melly a' Themsé'
vizén, mikora' K. Hertzegséged öse, Ersébet Királyné,
ott tsónakon evezvén, ezen tsónakon egy hajós legényt
megsebesített, 's egyszersmind azon szótat kíván-
nyuk eszébe juttatni, mellyeket ezen Királyné erre
a' lövésre nézve mondott: — „Ne m akarok né-
pe mről valami olyant elhinni, a' mit az
atyák és anyák, gyermekeikről el nem
hihetnének. A' K. Hertzegséged' strázsája a' ma-
ga népe:“ — Végre hevesen kikelték ezen polgárok
Ministerek, névszerént L. Castlereagh és Canning ellen.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Nagy Váradról: — Febr. hónapnak 12-dikén Felseges Fejedelmünknek születése napja különös pompával innepeltetett itt. A' közönséges öröm, melly koronás Fejünk eránt ez alkalmatossággal általában minden szivekben ébren volt, lelkesítette azt a' rendet, mellyel ez a' fényes innep ritka ékességgel tartatott, és a' melynek főbb részei ezek voltak. — Dél előtt 9 órakor elébb, a' Te Deumot, annakutánna pedig az innepi Misét tartotta az itt lévő Püspöki Templomban ő Méltósága G. Keresztzei Gróf Csáki László Nagy Prépost, és felszentelt Püspök Ur. Jelen voltak ezen, és Ő Felsege eránt buzgó érzésekkel meg telve részt vettek az innepi áhítatosságban a' Fő Tiszt. Káptalan, és Tek. Vármegye' Tisztjei, továbbá a' Városi Nemesség, és a' Várörző sereg 3 Regimentjebeli Tiszt urak, és a' Kir. Akadémia is. — A' Várbeli katonaság többszöri lövéseket tett. — Minekutánna az áhítatos czeremoniák végződtek, a' tisztelt Püspök és Nagy Prépost ő Nagysága a' Tiszt. Kart gazdagon meg vendégelte. — Nem felejtkezett el ez a' Nemes szívü Méltóság a' köz katonaságról is. Ezek közzül ugyan is fejenként egy font húst és egy itze bort kapott. A' nappali ékes pompát estve fényes Bál rekesztette be. — Hogy pedig a' szenvedő Emberiség is kettős mértékben örvendhetne ezen napnak fényességén: Ő Méltósága 500 forintokat rendelt az úgy nevezett Lazaretum' Előljáróinak kezekbe adatni, azzal a' világos meghagyással, hogy ez a' Summa tsupán tsak azok között a' szegények között osztassék ki, kik a' jelenvaló mostoha idő miatt jutottak szegénységre. Ezt a' szép példát annakutánna az itt lévő Káptalannak több Tisztos Tagjai is követték.

Elegyes Dolgok.

A' Mesmerismusnak (állati Mag-

netismus) paizsával fel fegyverkezve ment Doctor Rosenfeld Ur az emberi Nemzet' még eddig győzhetetlen el-lenségének, a' pestisnek. — Harminznyoltz napokig folytatta bátor elszántsággal ez a' szent tzelú férfiú látogatásait, és Orvosi foglalatosságait a' Görög Ispotályban Konstantzinápolyban. Hogy ifju Theoriája nem eléggé éles egy oly megöröködött el-lenségnek le szabdalására, meg mutatta az a' szomorú tapasztalás, hogy a' tisztelt Ur a' múlt Januarius 19-dikén a' pestis mér-gét testébe szerentsétlenül beszívta. Tsak két nap se' tölt el egészen, midőn rajta végórájának elsiettetésével a' pestis bosz-szúját ki töltötte. Igy olvasunk erről Doctor Purghásnak leveleiből, mellyeket ír ez az Ur Konstantzinápolyból. Méltó, valóba hogy egy olly személynek, ki az egész emberi Nemzet' javáért magát fel áldozta, emlékezete feno maradjon.

~~~~~
Angliában, Lichtfieldben olly masinát találtak fel, a' mellyel 400 réfpesztót lehet napjában szövetni. Ezen masinát viz hajtja, 's tsak egy leányka kíván-tatik hozzá, hogy a' masinát kormányozza.

A' M. K. 14-dik Darabjában említett Konstantzinápolyi zenebonás történeteknek a' lett a' vége, hogy a' kártvallott Törökökkel való megegyezés által, a' fogságra esett Genuai hajós legényeknek elbocsátatások kieszközöltetett.

Lengyel Országban, egy közelebbről kijött Kir. Rendeléshez képest minden 'Sidó 20 esztendőtol fogva 30-ig kifogás nélkül, a' katona Conscriptiónak alája van vet-tetve, akár nőtelen, akár házas legyen; állíthat ugyan mást is maga helyett, de tsak 'Sidót. mikor az Orzágnak nem találna 'Sidó rekrutákra szüksége lenni; akkor az egész 'Sidóság bizonyos summapénzt fizet a' Státusnak.

Brüsseli tudósítások szerint, az

Oraniai Hertzegné Febr. 19-dikén egy egészséges Printzet szült.

A' Congó vizének vizsgálódásán oda veszett Tuckey Kapitánynak Jegyzőkönyve's Irásai megérkeztek az Admirálisához Londonba, 's nem soká közönségesse fognak tétettni.

A f r i k a.

A' **Diario de Roma** nevű ujságban, ilyen, az Amerikai Egygyesült Státusok' Rómában lévő Conzúljához küldetett levelet olvasunk:

Költ Washington lineahajón Port-Mahon kikötőhely torkában Jan. 1. napján 1817.

Szerentsém vagyok az Urat tudósítani, hogy a' múlt hónap' 25-én egy békeség és barátságbeli Kötés készült meg az Algiriai Deyvel, melly a' főbb pontjaiban az 1815-ben készült Kötéssel megegyez. A' több Barbarusokkal is minden keppen kívánatos kötésekre léptünk, úgy hogy a' mi kereskedésünk azoktól nem tarthat. Közölje ezt az Úr minden, magával közösülésben lévő Amerikaiakkal 's a' t. Aláírta: J. Chauncey Commadore.

L ó - k ó t y a v e t y e.

Ozoráról T. N. Tólna Várme gyében, ezennel hírül adatik, hogy az itt lévő Eszterházi Hertzegi Ménesből e' folyó Esztendőben Aprilis Hónapnak 17-dikén délelőtt 9 órakor mintegy 50 Darab helyben nevelt Csödör és Kantzalovak elfognak kótyavetye által adattatni. — Eladattatásoknak oka az, mivel a' rendes számot itt meghaladják. A' Vevő Urak egyfzeriben fognak Váltó Czédulában fizetni. — Melly is a' tit. tit. Ménessel bíró, és a' Lótartásban

gyönyörködő Uraknak azzal az ajánlással jelentetik, hogy a' magok lófajtájakat, itt eredeti Arabs, és Császári eredeti Anyalovaktól származott Csödör és kantzalovaknak tetszések szerént való kapásával javíthatják. Költ Ozorán Martius' 10-dikén 1817-dik Esztendőben.

Hiradás, Kolosvárról Erdélyből.

Az ide való Reformatum Kollegium Typographiaja, mellyel egy jó betű öntő műhely is nagyon össze kötve, a' folyó esztendőben esendő Aprilis 24-dikén közönséges kótyavetyén a' többet ígérőnek egy más után folyó hat esztendőkre árendába adatik. Maga a' Typographia, melly egy jó tágas szobában van fel-állítva, áll két Sajtóból, 's azokhoz megkívántató minden féle Deák, Magyar, Német, Görög és Sidó öntött betűkből, egyéb eszközökből, 's készülletekből. A' vele egybe kötött alkalmatosságok ezek: Jó tágas Udvar, ezen jó kút, szép veteményező kert, két jó lakó szoba, bolt, konyha és pintze. A' Concurrensben megkívántatik, hogy elegendő Cautiót tudjon állítani, 's a' betűöntéshez is értsen, a' lévén egyik feltétele a' kiadásnak, hogy tartoznék a' kopott betűket újra önteni a' Kollegyom betűöntő műhelyében. Egyéb feltételek a' környülálláshoz képest változtathatók, de minden esetre illendők lévén, ezeket a' kótyavetye alkalmatosságával is meg lehet állítani; vagy előre is értekeződni erántok a' Kollegyom Elöljáróinál. Kolosvár, Febr. 13-dikán 1817.

a' Kolosvári Ref. Kollegyom Elöljárói.

Martz. 7-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltóczédulában 382 — forintot.
Martz. 8 dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltóczédulában 381 1/2 — forintot.
Martz. 10 dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltóczédulában 384 5/6 — forintot.